

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 332. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357842400/facsimile.pdf> (tilgået 20. oktober 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

lige saa lidet Johannes de silentio, som den Troens Ridder, han fremstiller, netop lige saa lidet, og atter netop lige saa lidet Forfatteren af Forordet til Bogen, hvilket er en digterisk-virkelig subjektiv Tænkens Individualitets-Replik. Jeg er i Lidelses-Historien (*Skyldig? — Ikke-Skyldig?*) lige saa lidet Eksperimentets Quidam som Eksperimentatoren, netop lige saa lidet, da Eksperimentatoren er en digterisk-virkelig subjektiv Tænk og den Eksperimenterende hans Frembringelse i psykologisk Konsekvens. Jeg er saaledes det Ligegyldige, o: det er ligegyldigt, hvad og hvorledes jeg er . . . Jeg har fra Begyndelsen meget godt indset og indser, at min personlige Virkelighed er et Generende, som Pseudonymerne patetisk-selvraadigen maatte ønske bort, jo før jo hellere, eller gjort saa ubetydeligt som muligt, og dog igen ironisk-opmærksomme maatte ønske at have med som den frastødende Modstand; thi mit Forhold er Enheden af at være Sekretæren og, ironisk nok, dialektisk redupliceret Forfatter af Forfatteren eller Forfatterne.»

Saa særegne Aarsagerne til denne Fordobling af Fordoblinger end er, saa er Foreteelsen dog meget beslægtet med den foregaaende. For at holde sig det store Publikum fra Livet, for ikke at give sit eget Hjerter til Prls, og især for ikke at være tvungen til Talen i eget Navn med det kedsommelige Ansvar, dette medfører, stiller Kierkegaard saa mange Forfattere som muligt mellem Publikum og sig. Jeg tilstaar, at for mig er hans Fremgangsmaade ligefuldt Kunstleri og en Art Mindelse om den romantiske Ironi. Thi skønt Kierkegaard ved sit Indhold paa adskillige Punkter er ude over Romantiken, er han dog bunden til Romantiken ved sin Kunstform. Det er jo naturligt nok, at han ikke selv kan bære Ansvaret eller vil bære det for hvad hans opdigtede Personer, Forførelsen og Assessoren, siger; men det er pur Indbildning, at Kierkegaard virkelig skulde have formaaet at frembringe sine Forfattere paa anden Haand, altsaa f. Eks. ikke blot har digtet Helten i Forlovelseshistorien, men digtet ham saaledes, som Frater Taciturnus maatte digte ham. Dette er det rene Spilfægteri. Flere af Kierkegaards ydre Forfatterpseudonymer, som f. Eks. Constantin Constantius og Frater Taciturnus, kan neppe skelnes fra hinanden, og man mærker ikke paa den indre Pseudonym, at han er digtet af netop denne ydre. Tredje Afsnit af *Stadierne* var, som en Optegnelse af Kierkegaard viser, oprindeligt bestemt for *Eaten—Eller*. Naar

det i *Afsluttende Efterskrift* (S. 216) siges, at neppe den opmærksomste Læser i *Stadierne* skal finde et eneste Udtryk, et eneste Sving i Tanken eller i Sproget, som det var i *Enten—Eller*; da røber disse Ord en stor Selvforblændelse. Begge Værker aabenbarer i hver Linje, at de skriver sig fra samme Forfatter, og samme Tanker forekommer tit næsten med samme Ord. Saaledes har Assessoren i *Stadierne* ganske samme Opfattelse af Aladdin som Æstetikerne i *Enten—Eller*: «Det, hvorved Aladdin er stor, er hans Ønske, at hans Sjæl har Marv til at begære.»

Til denne Genfordoblingsform svarer nu hos Romantikerne de allervildeste Luner med Hensyn til Fremstillingens Orden. I *Den bagpendte Verden* begyndes med Epilogen og endes med Prologen; i slige Træk viser Fantasien sin ubundne Frihed. Frater Taciturnus fremstiller, hvad der er hændt ham for et Aar siden og samtidigt, hvad der er hændt ham i dette Aar. Dette nedskriver han saaledes, at han om Formiddagen hver Dag beretter, hvad der er hændt den Dag for et Aar siden (hvilken Hukommelse!) og ved Midnat hvad der er hændt samme Dag, hvilket naturligvis gør det næsten umuligt at rede de to Begivenhedstraade ud fra hinanden. I Hoffmanns *Kater Murr* skriver Katten sine Erindringer paa et Papir, som tilfældigvis paa den anden Side indeholder Manuskript, nemlig dens Herres, Kapelmester Kreislers Optegnelser. Begge Sider af Papiret aftrykkes nu regelmæssigt, saa vi vekselvis med Afbrydelser midt i Sætninger og Ord faar de to hinanden aldeles uvedkommende Historier, der findes paa For- og Bagsiden af Papiret, imellem hinanden. Videre synes Vilkaarligheden, Lunefuldheden, Legen med det Frembragte ikke godt at kunne gaa. Og dog gaar Op-løsningen af den faste Form langt videre. Man bliver i den romantiske Skole ikke staaende ved at opløse Kunstformen; man opløser selve den menneskelige Personlighed, og det paa mangfoldige Maader.

Novalis er den, der gør Begyndelsen. I *Heinrich v. Ofterdingen* synes Helten bestandig at kende Alt, hvad han erfarer, i Forvejen. «Alt, hvad han saa og hørte, syntes kun at skyde nye Smaaer i ham tilside og aabne nye Vinduer i ham.» Forunderligst griebes han dog, da han i Eneboerens, Greven af Hohenzollerns, Hule finder en hemmelighedsfuld Bog, og i denne Bog, uden endnu at kunne tyde den, opdager sin egen Tilværelses Gaade, som denne Tilværelse har begyndt allerede før hans